

KATOLICKÁ CÍRKEV V SOCIALISTICKÉM STÁTĚ

Pastýřský list katolických biskupů v NDR kněžím a jáhnům

Milí spolubratři !

Naše pastorační činnost má být zaměřena na to, abychom věřící vybavili pro život v duchu následování Krista. Jednotlivý křesťan jako celá církev jsou povoláni vydávat svědectví o Kristově pravdě před lidmi a světem. Ještě více: církev chce svědectvím života svých členů proniknout svět Kristovým duchem a stále více ho posvěcovat podle Boží vůle. Jen tedy splní církev správně svůj úkol, když se stane "městem na hoře" a "solí země" /srov. Mt. 5,13/.

Abychom věřícím pomohli poznat jejich úkol ve světě a správně ho uskutečňovat, je zapotřebí pozorně sledovat také společenské prostředí, v němž žijeme. Máme jako křesťané vyhlídku dostat se do oblastí, na něž si dělá nárok socialistická společnost a jež přetváří svým světovým názorem? Nebo naopak, nemáme se jako křesťané zcela upřímně držet "mimo svět", abychom tak mohli zůstat věrni svému svědomí? To jsou otázky, které znepokojují nemálo členů našich obcí a v neposlední řadě také nás, duchovní pastýře. Rádi bychom Vás tímto listem vyzvali k úvaze o pastoračních problémech, které souvisí s existencí naší církve v socialistickém státě. Chceme, aby naše úvahy byly chápány jako orientační pomoc pro pastorační působení. Prosíme Vás, abyste zde uvedené otázky také společně projednali na pastoračních konferencích a kněžských skupinách.

Nejprve si všimněme jednotlivých aspektů našeho společenského prostředí /I./ a pak zkusíme vyvodit důsledky pro pastorační /II./.

I. K současné situaci katolické církve v NDR

Situaci naší církve v NDR lze stěžejně vyjádřit několika větami. Spokojíme se s několika výraznými liniemi, jimiž bychom rádi upozornili na pastoračně významné faktory.

1. Nárok ideologie

Není třeba mnoha slov, abychom ukázali, že naše pastorační práce v této zemi stojí před zvláštními těžkostmi. K pastoračním problémům daných ve všech dobách přistupuje výzva víry v Boha, která vyrůstá ze "sekularizační vlny", působící i v jiných zemích. Svět a každodenní život se zakoušejí jako oblasti radikální profánnosti. V srdcích lidí se jako základní mentalita určující ráz života šíří prakticky materialismus, který dusí nebo znemožňuje víru v Boha.

Mimoto je tu však ještě výzva, která vyvstává v církvi ze světonázorového materialismu marxistické ražby jako ovládající ideologie naší společnosti. Tato ideologie nepochybně stěžuje pastorační práci, i když pro mnoho pozorných a bdělých lidí je také podnětem k tomu, aby se vážně vypořádali s vírou v Boha a hledali prohloubený přístup k náboženskému životu. Pastorační problémy vyrůstají z nároku této ideologie proniknout veškerou společenskou skutečností. Je totiž třeba vidět to jasné: Naše církev nežije jen v sekularismem formované společnosti /jako třeba i v západních zemích/, nýbrž navíc ve společnosti, která má podle učení marxismu-leninismu dostat nový

ústřední smysl: socialismus resp./později/ komunismus. Všechny oblasti života jsou zaměřovány na tento ústřední smysl a podle něho také přetvářeny. Jak dalece se to podaří, to nechme stranou. Musíme však konstatovat, že zásadně dále pokračuje pokus rozsáhle strukturovat sekulární společnost podle všezahrnující ideologické koncepce. To má závažné důsledky pro všechny životní oblasti člověka; práce a volný čas, rodina a škola, věda a kultura, soukromý a společenský život se stávají světonázorovými "bojišti". V tomto smyslu není ani stát pouze hodnotově neutrální pořádající činitel, nýbrž světonázorová veličina. Socialistický stát vyžaduje občany, kteří se k němu přiznávají a vědomě se stavějí do služby společenského "pokroku".

2. Společnost jako oblast konfliktů

V pastorační práci máme ve značné míře co dělat s lidmi, kteří nezažili jinou společenskou skutečnost než socialistický stát s jeho uspořádáním. To platí především pro naši mládež a střední generaci. Naši věřící žijí stejně jako všichni ostatní občané v těchto danostech. Na jedné straně cítí, že musí v určitém směru činit zadost poměrům ve státě a společnosti. Mnohdy si vybojovali docela pozoruhodný "volný prostor" pro svůj život v zaměstnání a na veřejnosti a snaží se jej udržet. Na druhé straně však pro věřící křesťany vznikají ve společenské oblasti právě pro jejich křesťanské přesvědčení silné konflikty, které mohou ztěžovat život v rodině a v zaměstnání a vést k zatrpklosti a rezignaci. Mnozí potom vidí východisko jen v tom, že podají pro sebe a rodinu žádost o vystěhování. Takovými konfliktními oblastmi jsou zvláště dále pokračující školní a vysokoškolské vzdělání, příprava na povolání, přístup k vyšším funkcím v hospodářství a správě, popř. činnosti v nich, ale také oblast branné výchovy a vojenské služby, pokud někdo učiní rozhodnutí podle svědomí, které neodpovídá očekávání společnosti.

Mnozí věřící se pokoušejí statečně se bránit neoprávněným nárokům společnosti, které se dotýkají oblasti svědomí. Jiní ovšem dělají kompromisy, které se nám jeví povážlivé. Další jsou bezradní nebo se nechají hnát, aniž si ze svého chování ve státě a společnosti skládají účty. Pro duchovní pastýře je často velmi těžké radit v těchto konfliktech a dávat konkrétní návod. My však musíme ukazovat všem věřícím cestu, jak tu mohou žít jako křesťané bez zapírání svého svědomí. K tomu jsou zapotřebí jako až dosud jasné postoje naší církve ke způsobům chování, jež jsou s křesťanskou vírou neslučitelná. Je však zapotřebí také povzbuzení, abychom překonali šířící se rezignaci a podle možností si zachovali výhled, jak ovlivňovat naši společenskou skutečnost duchem Krista.

3. Světonázorový charakter vzdělávací oblasti

Nikoli nevýznamným polem konfliktů pro věřící křesťany a jejich děti je oblast socialistické vzdělávací soustavy. Světonázorový charakter školy, jejíž návštěva je i pro křesťanské žáky povinná, je otevřeně zřejmý. Vnitřní logika takového nároku vyplývá z toho, co již bylo uvedeno v odst. I./1. Učení a učební náplň ve školách a vzdělávacích zařízeních jsou určovány marxismem-leninismem a jeho hodnotami. To platí i v případě hodnocení náboženství a křesťanství. SED, vedoucí strana v tomto státě, jasně a jednoznačně odmítá náboženství jako "převrácené myšlení". Náboženství se pokládá za "formu převráceného odrazu přírody a společnosti v lidském vědomí, které je "v příkrém rozporu k vědeckému vědomí". /srov. Dialektický a historický materialismus. Učebnice pro studium základů

marxismu-leninismu, Berlín 1984, str. 409; další citáty jsou vzaty z této učebnice/. Ve světonázorovém výkladu je plně zachována kontinuita marxisticko-leninské kritiky náboženství, jak vysvítá z pročtení příslušných učebnic. Je úkolem všech vzdělávacích institucí probouzet v mladých lidech toto "vědecké vědomí". Nemají jen podporovat získávání poznatků marxismu-leninismu, nýbrž prosazovat i jejich vnitřní přijetí. Školský zákon z roku 1979 zavazuje pedagogy "komunisticky vychovávat žáky", čímž se teoreticky i prakticky sleduje také právě výchova k ateismu.

Lze ovšem pozorovat, že někteří marxističtí filosofové projevují nesmělé pokusy postoupit k diferencovanému hodnocení náboženství. K tomu neposlední řadě přispívá i kladení antropologických otázek v umění a literatuře naší země, ale i rostoucí vliv náboženství a církví na světové dění. Tyto pokusy bychom měli pozorně sledovat, i když se ještě prokazatelně neprojevují v konkrétní školní a vzdělávací praxi.

4. Pokus o politickou integraci církví a křesťanů

V určitém napětí k ideologickým cílům strany je dnes úsilí odsunout ve společenské oblasti světonázorový spor do pozadí ve prospěch politicko-morální jednoty marxistů a křesťanů. Projevuje se snaha vtáhnout církev a jednotlivé křesťany do "výstavby a posílení socialistické společnosti", do stranou a státem vedeného "boje za mír" a k "zajištění sociálního pokroku". Proto se praví: "Marxisticko-leninské ateistické vzdělání a kritika náboženství jsou podřízeny praktickému třídnímu boji proti buržoazii, za výstavbu socialismu a komunismu. Aniž se v ideologické oblasti odchyluje od pozic vědeckého ateismu a aniž činí ústupky náboženské víře, je praktická politika komunistického hnutí zaměřena na vytvoření a upevnění úzkého svazku dělnické třídy se všemi, i nábožensky vázanými pracujícími". /str.37/ Spolupráce komunistů s věřícími při budování rozvinuté socialistické společnosti je "základní princip SED strategického významu" /str.413/. Nejdůležitější prý není boj proti náboženství, nýbrž výstavba beztřídní společnosti. Tak čteme: "V protikladu k buržoaznímu materialismu a ateismu neučí marxismus-leninismus, aby se vedl boj proti náboženství jako příčině veškerého zla ve společnosti. Zdůvodňuje, že překonání kapitalismu a zřízení komunistické společenské formace je cesta k lidsky důstojnému bytí bez vykořisťování a útlaku, ve svobodě a sociální spravedlnosti" /str.413/.

Pro nás křesťany je problematické, že se měřítko pro novou společnost bere z filosofického materialismu marxistického ražení. Křesťanské a obecně lidské hodnoty jsou podle tohoto měřítka nově definovány popř. přetvořeny. To závažně ztěžuje žádoucí spolupráci, jak to ukazuje praxe. Tam, kde světonázorově podmíněné požadavky nemohou být křesťany přijaty, jako např. výchova dětí k nenávisti vůči "třídnímu nepříteli", začínají potíže. Tak se stává, že křesťané musí zakoušet a přijímat ústrky ve vzdělání a zaměstnání a znevýhodnění nejrůznějšího druhu a rovněž při svých rozhodnutích podle svědomí v oblasti branné výchovy popř. vojenské služby. Toto zjištění bohužel stále ještě platí; a to i tehdy, když se v jednotlivých případech podařilo postarat se o nápravu a znevýhodnění bylo "vysvětleno" subjektivním chováním jednotlivých odpovědných činitelů.

Současné církevní politika stranického a státního vedení odráží naznačené napětí mezi světonázorovým hodnocením náboženství a politickým nakládáním s církvemi. Církev se mají -

přestože je jim přiznána svébytnost a samospráva v církevní oblasti - podříditi společensky sledovanému celkovému cíli a od něho přijmout svoje existenční oprávnění. Nelze však vyloučit, že by jim bylo upřeno právo na existenci, kdyby se měly ukázat jako společensky "neužitečné" nebo dokonce "škodlivé". Není proto možno mluvit o nějakém opravdovém partnerství mezi státem a církví. Je proto pechopitelné, že v současné chvíli není zdánlivě klíčovou otázkou společenského postavení katolických a evangelických křesťanů otázka světového názoru, nýbrž otázka ochoty budovat a bránit socialistickou společnost pod vedením SED. To také vysvětluje zesílené úsilí CDU /Křesťanskodemokratické unie-p-př./ získávat aktivní křesťanské laiky a pokud možno i kněze pro politickou práci.

Rovněž při náboru do jednotné mládežnické organizace je tato tendence patrná. V rámci komunistické výchovy představuje "slib mládeže" /Jugendweihe - při ukončení základní školy-p-př-/ jenom moment širšího úsilí pěstovat v dorůstající generaci ateistickou životní kulturu. Proto také nadále tento slib odmítáme. V současné době ovšem zažíváme to, že je interpretován jako "pouhý" slib socialistickému státu a světonázorová dimenze je oslabena. To posiluje falešné mínění, že slib mládeže je hodnotově neutrální státně občanský rituál bez jakéhokoliv významu pro víru. Tato "zamlžení" působí další zmatek mezi věřícími, kteří jsou v této věci už stejně vystaveni silnému tlaku.

Vedle pokusu integrovat církve a křesťany do společenské výstavby a podporovat ho příslušně diferencovaným jednáním s církvemi, s jejich funkcionáři a také s jednotlivými křesťany, zůstávají v platnosti i jiné metody církevní politiky státu. Církve bude muset počítat s tím, že nelze nikdy zcela vyloučit administrativní opatření omezující prostor jejího působení a snad ji dokonce kázeňsky podřizující. Tomu nás učí realismus církve, vyrostlý z dlouhých historických zkušeností. Články ústavy NDR z roku 1949 týkající se církví a náboženských společností a příslušné změny z dubna 1968 to mohou také doložit. V poslední době vstupuje do hry rostoucí samostatnost státních územních orgánů, takže se lze v konkrétních formách církevní politiky státu setkat se závažnými variantami chování jeho místních orgánů .

II. Důsledky pro pastorační působení církve

Podle své podstaty a chápání vlastní identity nemůže církev na takto naznačenou situaci reagovat ryze politicky. Má odpovídat pastoračním způsobem, což ovšem zahrnuje i politický rozměr. Církev je tu pro lidi z pověření svého Pána, ať žijí kdekoli a za jakýchkoli společenských podmínek. V naší dané situaci se nám zdá zvláště důležité poukázat na následující body.

1. Identita církve

Církev má vlastní obraz o sobě, vlastní identitu. Ta je odvozena od Ježíše Krista, který chce pomocí své církve proniknout svět a vést ho k poslušné oddanosti vůli Otce. Při tomto posvěcování světa stojí církev jedině ve službě Pána. Nemůže a nesmí si nechat přidělit své existenční oprávnění nebo úkoly od žádné mimobožské moci, ani od státu nebo strany vedoucí stát. Neoblomné trvání na vlastní svébytnosti nemůže církev dát k dispozici ani v socialistických poměrech. Proto má omluka církve od státu stěží docenitelnou hodnotu. Je třeba

se také vyhnout jakémukoliv dojmu, že církev stojí ve službách státu nebo jedné strany. Víme, jak takové "zapojení" církevní autority do služby cizím zájmům může vypadat. Nezávislost a věrohodnost církve by tím mohly utrpět nejtěžší škodu.

V této souvislosti je nutno upozornit na zvláštní význam spojení naší církve se světovou ecclesia catholica, s papežem a biskupským kolegiem světové církve. Nejsme nějaká zemsťá církev, nýbrž světová katolická církev v jedné zemi. V našem hlásání a vystupování by měla tato myšlenka vždy znovu zaznívat.

K uchování nezávislosti a svobody církve prospívá, jestliže se nositelé církevního úřadu zdržují jakékoliv politické činnosti v užším smyslu. Církevní úřad má svůj smysl nejhlouběji ve službě jednotě Božího lidu. Pastorační činnost často konfrontuje kněze s rozdílným politicko-spoolečenským chováním věřících, příp. i jiných lidí. Duchovní pastýř musí být s to věrohodně a přesvědčivě být pro všechny a ukazovat jim směr chování na veřejnosti podle evangelia a v povolání. Do arény každodenních společensko-politických otázek můžeme vstupovat jen "ve jménu Páně" /srov. Davidovo chování 1 Sam 17,45/, jinak se staneme míčkem ve hře cizích zájmů. To konkrétně znamená: je nutné se vši rozhodností čelit tendenci, kterou sleduje CDU a jí blízké skupiny, zatáhnout kněze, jáhny, mluvčí církevních grénií, vedoucí charitativních zařízení a dalších do společensko-politické práce. To však nebrání tomu, aby církev a její zástupci usilovali o konkrétní, věcný vztah ke státní autoritě. Musí samozřejmě zůstat zřejmé, že se církev přitom bude řídit svým vlastním pověřením, a že se nenechá zapřáhnout pro cizí cíle, např. propagandistického druhu. Dobrý smysl tu mají směrnice vydané Berlínskou biskupskou konferencí o vztazích církve ke státním orgánům, jakož i k politickým a společenským organizacím.

2. Realistické chápání daností

Musíme mít na paměti, že naše situace není tak mimořádná, jak si mnohdy myslíme. O tom nás poučí už letmý pohled na situaci církve v jiných zemích a kontinentech. Už od apoštolských dob musela církev existovat v nejrůznějších politických a kulturních poměrech. Ne vždy to byly zvláště příznivé pro následování Krista. Nemá nás proto zvláště zneklidňovat skutečnost, že jsou na naši křesťanskou víru kladeny tvrdé nároky, dále ani zkušenost, že z hlediska vládnoucí ideologie nejsme v tomto státě počítáni k nositelům naděje společenského vývoje. I pro nás platí pokyn apoštola Pavla: "A nepřizpůsobujte se temuto věku, nýbrž proměňujte se obnovou své mysli, abyste mohli rozpoznat, co je vůle Boží, co je dobré, Bohu milé a dokonalé". /Řím. 12,2/ Podle toho být křesťanem a žít odlišně jsou ve všech dobách jen dvě strany jedné mince.

Za druhé si musíme uvědomit, že "socialistický" pořádek společenský je právě tak pod Boží vládou jako "kapitalistický" nebo jakýkoliv jiný pořádek na tomto světě. Nevěříme, že společenský vývoj je určen deterministicky. Rovněž společenské a politické reality jsou podřízeny dispoziční moci Boží. Tento pohled víry je zbavuje jejich kvazináboženského nároku. Potud má odedávna přikázání "Nebudeš mít jiné bohy mimo mne!" politický význam, neboť politickou oblast demytologizují. Naše víra tedy nevyklučuje společenské danosti. I ty je třeba podle Boží vůle "posvětit" a proniknout Kristovým duchem. To platí i o té společenské reformě, kde ateistický světový názor současně se svým nárokem na pravdu vznáší totalitní požadavek na všechny oblasti života a pokouší se jej politicky prosadit.

Křesťanská víra nás tedy uschopňuje vzít na vědomí da-
nosti ve státě a společnosti a přijmout je jako pole, na němž
se ověří následování Krista. Nebudeme svou situaci ani zatra-
covat ani glorifikovat. Zdravý realismus nás uchrání před tím,
abychom se domnívali, že každá nalepená etiketa skrývá i přís-
lušný obsah. Je každé vítězství nějakého sportovce u nás oprav-
du vítězstvím socialismu? A je každá dobrá sklizeň skutečně
jen výsledkem socialistických výrobních metod? Přece snad smí-
me říci, že u nás existuje zdravá radost ze sportu a řádný
postoj členů zemědělských družstev k zajištění dobré sklizně
pro obyvatelstvo. V naší pastoraci jde o to brát skutečnost
v úvahu bez křečovitostí, vždyť skutečnost ta je zcela otevře-
na vlivu Kristova ducha. Křesťan a jeho plné svědectví víry
jsou v této společnosti opravdu žádoucí.

3. Možnosti a meze společenské působnosti

Zestřený pohled na danosti pomůže v konkrétním případě
prověřit možnosti i meze společenské angažovanosti. Přitom je
třeba mezi církví jako institucí a angažovaností jednotlivého
křesťana.

Pokud jde o církev jako instituci, je třeba připomenout
slova II. vatikánského koncilu: "Církev se vzhledem k svému
úkolu i kompetenci nemůže nijak zaměřovat se státem a neváže
se také na žádný politický systém". /Gaudium et spes, čl. 76/
To pro církev a její nositele úřadu znamená: Církev musí zůs-
tat a nesmí se stát prodlouženým ramenem státních nebo společ-
enských zájmů /srov. II./1/. Na druhé straně však musí být
jasné, že církev nese spolu s lidmi jejich nouzi a starosti.
Proto má právo a povinnost také veřejně zaujímat stanovisko
k důležitým životním otázkám přítomnosti. Slovem a činem bude
prerocky svědčit o Boží pravdě a Božím milosrdenství. Není také
vyloučeno, že by mohlo mezi státem a církví dojít k rozhovorům
o otázkách, které je společně zajímají a za které nese každý
z nich svým způsobem odpovědnost, jako je např. otázka stabi-
lizace manželství a rodin, solidarity mezi generacemi nebo
hodnocení nenarozeného života, až po otázku líčení církve a
křesťanského náboženství ve školních knihách a učebnicích.

Ohledně jednotlivého křesťana je třeba říci toto: Smí se
cítit povolán ke spolupráci s jinak smýšlejícími lidmi tam,
kde jde o dobro jednotlivého člověka nebo o obecné dobro spo-
lečnosti a kde současně /!/ bez omezení a otevřeně smí svým
životem a jednáním činit zadost Božím nárokům. Naše přítakání
světu a jeho nárokům musí být zahrnuto v přítakání Bohu. Pro
křesťana není možná spolupráce v gréviích a institucích, jejichž
marxistický světonázorový charakter je opakované a důrazně vy-
zvedáván. To platí zvláště o členství v SED. Křesťan také nes-
mí zajišťovat svou společenskou účast svou křesťanskou
vírou skrývat nebo vzdát se jeasného zastávání se vlastního
přesvědčení. Ve společném pastýřském listě biskupů na téma
"Křesťanská výchova" /1974/ byla stanovena tato pravidla:

"Křesťan nesmí spolupracovat .

- v postavení a činnosti, kde je nucen k výstupu z církve
- kde vznikají důsledky, které ho odlučují od života církve
a obce
- kde musí zastávat názory, jež jsou proti víře a jeho svědomí
- kde se požaduje činnost, která se provinuje proti lásce
k bližnímu a vede k nenávisti vůči jiným lidem."

V jednotlivém případě by bylo třeba na druhé straně pro-
věřit, zda a jak je možná a nutná angažovanost křesťana v růz-
ných společenských oblastech. My duchovní pastýři musíme po-

máhat, aby se křesťané odvážně a sebevědomě uplatňovali tam, kde se požadují jejich lidské a křesťanské kvality. To se neobejde vždycky bez napětí; nepotřebujeme a nemusíme se však skrývat jako křesťané. Sousedská pomoc, péče o nemocné a postižené, snaha o dobré klima v podniku nebo kolektivu, solidarita s provinilými a bezmocnými, spolupráce rodičů se školní třídou nebo školkou, kulturní nebo sportovní činnost, jež přináší druhým radost, odpovědnost za vedení - to všechno jsou oblasti, kde se mohou křesťané osvědčit a kde se také nesmějí nechat zatlačit. Zde se musíme my, duchovní pastýři, radit s věřícími, jak by mohla za daných podmínek vypadat společenská služba a svědectví víry na veřejnosti. Při takových konkrétních úvahách se bude v rozhovoru s jednotlivci i také ve skupinách uvažovat nejen o náboženských zásadách, nýbrž také o citu např. pro vkus, vnitřní opravdovost a věrohodnost navenek a v neposlední řadě o starost nedávat druhým lidem v obci pohoršení nebo důvod k laciné omluvě za vlastní selhání.

Největší význam mají na této cestě včasné a jasné rozhodnutí. Zkušenost učí, že usnadňují pozdější životní cestu. Kdo dlouho váhá, kdo operuje s polovičatými rozhodnutími a uzavírá zbabělé kompromisy, vystavuje se nebezpečí, že dříve nebo později ustoupí také v podstatných bodech. Ostatně poctivě a otevřeně rozhodnutí uznává a respektuje i nevěřící svět, dokonce ho snad i potají očekává.

Je úkolem všech katolických křesťanů poznat význam své víry a evangelia při jeho nasazení pro spravedlivý a lidský důstojný svět a přeměnit je v čin. Tam, kde žije a pracuje křesťan, musí z jeho víry proudit do okolí. Máme při tom tak konkrétní oblasti, jako je pracovní morálka, trávení volného času, odpovědnost za společné vlastnictví, ochrana nenarozeného života, kladný postoj k dětem, překonávání konfliktů v manželství nebo na pracovišti, výchova k lásce k míru. Charitativní přístup církve se přece oceňuje i na veřejnosti jako společensky významná angažovanost. Ale jen při tomto institucionálním svědectví nesmí zůstat. Křesťané, jejichž víra formuje celý život, budou působit jako pozitivní kvas v každé společnosti, i naší. To je naše pevné přesvědčení. K tomu není zapotřebí být členem nějakých seskupení, stran nebo organizací. Je ale nutné, aby nás naše náboženské přesvědčení nepouštělo při odchodu z kostela. Křesťanská víra, která je zaměřena přes tento pozemský svět na Boží království, nám dává důvěru a vnitřní klid, mohli bychom téměř říci: veselost. Neboť křesťanská víra se nedá tak rychle roztrpčít nebo zahnat do rezignace. Taková víra sama od sebe dostává sílu vyzařovat, neboť tehdy lze vycítit, že křesťané kolem sebe šíří klima mírumilovnosti, lidskosti a opravdovosti. To je křesťanská služba světu, kterou může poskytnout každý křesťan. Možná, že naše společnost žije z tohoto nenápadného chování křesťanů více než si myslíme.

4. Pastorační pomoc křesťanům ve světě

Bude důležitým úkolem nás duchovních pastýřů, abychom při hlásání evangelia a pastoračním rozhovoru ještě pronikavěji objasňovali ve světle Kristova evangelia ty úseky skutečnosti, v níž se členové naší obce pohybují. Věřící potřebují konkrétní orientační pomoc a použitelnou směrnici, aby svou úlohu ve světě mohli plnit i v této zemi. Přitom nejde jen o hájení vlastních práv a odmítní porušování práv zástupci jednotlivých státních nebo společenských orgánů. Ještě důležitější je předestrít pozitivní možnosti, jak pronikat Kristovým duchem

konkrétní oblasti života. Musíme věřícím ukázat nejen nebezpečí, ale i dobré možnosti následovat Krista, které se otvírají v našem ateistickém prostředí. Mohli bychom např. ukázat křesťanovi ve vedoucím postavení, že s jeho vírou má co dělat způsob, jak přistupuje ke svým spolupracovníkům a podřízeným, k lidem, které potkává ve službě, jako k těm, kteří "pracují a jsou obtíženi". Mohli bychom mu objasnit, že jeho úsilí prokazovat lidskost v oblasti jeho vlivu, prokazovat solidaritu nebo zabránovat lidským katastrofám - že to vlastně je všechno jáhenská služba /diakonie/, z níž Kristova církev ve všech dobách žije a bude žít. Nebo bychom mohli věřícím ukázat, že jejich dobrá práce tam, kde není dost vědomí odpovědnosti a pořádku, by mohla mít něco společného s posvěcováním světa, tedy s křesťanskou nadějí. Naše pastorační práce nemá vytrhávat lidi z konkrétně prožívaného světa, aby jim umožnila setkat se s Bohem. Musíme se učit zpřístupňovat věřícím "mystiku všedního dne," která je uschopňuje k opravdovému setkání s Bohem a k pochopení zážitků vírou uprostřed zdánlivě Bohem opuštěného světa. To nepůjde bez prohloubení duchovního života, bez modlitby, obětí a sebepřemáhání, především ne bez ochoty vzájemně se v rodinách a skupinách duchovně otevírat a tak se podporovat. V této souvislosti je třeba znovu odkázat na koncilové dokumenty a na dokumenty drážďanského pastoračního synodu, které k tomu dávají podněty.

5. Církev se musí zastávat jednotlivců

My biskupové a kněží máme úkol stavět se také na ochranu jednotlivců, kteří se z důvodu svědomí popř. pro své náboženské přesvědčení ocitají v tísní. Bohužel stále ještě zjišťujeme, že se tzv. "vazba" na křesťanství či církev považuje za překážku vyššího vzdělání nebo zastávání vedoucích míst v zaměstnání a na veřejnosti. Je především úkolem biskupů stále znovu připomínat státním představitelům, že křesťané tady chtějí žít, pracovat a působit. Nechtějí se však podřítit světonázorovému diktátu, který je chce pod praporem socialismu zabrat pro výstavbu nenáboženské, ateistické společnosti. Jako křesťané neočekáváme, že základní pilíře státního domu, v němž bydlíme, budou ulity z křesťanského cementu. Zato očekáváme, že budeme moci se všemi ostatními občany žít v tomto domě jako rovnoprávní a respektovaní. Je úkolem státní autority, aby se toto oprávněné očekávání stalo prokazatelnou skutečností rovněž v oblasti vzdělání lidu a v zaměstnání. My biskupové soudíme, že státní systém, zaměřený na blaho všech svých občanů, nemůže natrvalo nést odpovědnost za to, že silné skupině obyvatelstva brání kvalifikovaně odpovídat za společné dobro a osobitě k němu přispívá jen pro její zásadní náboženský postoj. Doufáme, že ze strany státu bude napříště k této skutečnosti více přihlédnuto.

6. Společenství všech křesťanů

Konečně bychom si také měli být vědomi významu společenství všech křesťanů. Evangeličtí a katoličtí křesťané jsou podrobeni stejné ověřovací zkoušce svého světového názoru. Rozdíly mezi katolickou a evangelickou tradicí a teologickou identitou nejsou ještě plně překonány. Setkáváme se s nimi ještě dnes a stávají se znovu aktuálními, když jde o otázku, jak se církev má chépat a jakou má jít cestou. Protože však nás ve vyznání víry v jednoho Pána více věcí spojuje než rozděluje, musí se mezicírkevní ekuména tvářit v tvář ateistické ideologii a fakticky prožívanému materialismu, vyznačovat duchem vzájemné lásky a oddanosti k témuž Pánu. Potom budeme mít pro naše farní obce a rodiny účinnou pomoc k hlásání Kristova evangelia. Proto

budeme my, biskupové, i nadále usilovat o otevřený a bratrský dialog mezi církvemi.

Milí spolubratři !

V mnohém směru lze situaci obce, již je adresován první list Petřův, srovnat s naší dnešní situací. Autor v něm mluví o obci, která zřejmě žije jako menšina v prostředí vůči ní nedůvěřivě až nepřátelsky naladěném. Nedochází k přímému pronásledování, zato k šikanování, neshodám a nejrůznějším diskriminacím - soukromě stejně jako veřejně. Co radí autor křesťanům?

"Žijte vzorně mezi pohaný, tak aby ti, kdo vás osočují jako zločince, prohlédli a za vaše dobré činy vzdali chválu Bohu v den navštívení" /Petr 2,12/ "Ale jako je svatý ten, který nás povolal, buďte i vy svatí v celém způsobu života" /1,15/ "Jste svobodní, ale ne jako ti, jimž svoboda slouží za pléšť nepravosti, nýbrž jako služebníci Boží" /2,16/. "Buďte vždy připraveni dát odpověď každému, kdo by vás vyslyšel o naději, kterou máte" /3,15/. Ale autor také říká: "Moji milovaní, nebuďte zmateni výhni zkoušky, která na vás přišla, jako by se s vámi dělo něco neobvyklého, ale radujte se, klyž máte podíl na Kristovu utrpení, abyste se ještě více radovali, až se zjeví jeho sláva" 4,12-13/.

Mohli bychom my, biskupové, dnes napsat takový pastýřský list našim obcím? Stojí za to číst 1.Petřův list z tohoto hlediska, rozjímat ho a nechat plodně působit na vlastní pastorační službu.

Za vaši věrnou pastorační službu jsme Vám ze srdce vděční. Prosíme Boha o důvěru a sílu ke splnění našeho společného pastoračního úkolu a zdravíme Vás spojení v Kristově lásce.

Görlitz, 8.9.1986

Biskupové
Berlínské biskupské konference

Joachim kard.Meisner, biskup Berlína, předseda Berlínské biskupské konference

Gerhard Schaffran, biskup Drážďan - Mišně

Bernhard Huhn, biskup a apoštolský administrátor, Görlitz

Heinrich Theissing, biskup a apoštolský administrátor, Schwerin

Johannes Braun, biskup a apoštolský administrátor, Magdeburg

Dr. Joachim Wanke, biskup a apoštolský administrátor, Erfurt-
Meiningen

Georg Weinhold, světící biskup v Drážďanech

Theodor Hubrich, světící biskup v Magdeburgu

Norbert Werba, světící biskup ve Schwerinu

Wolfgang Weider, světící biskup v Berlíně

Hans Reinhard Koch, světící biskup v Erfurtu